

Mačeha.

Novela. Spisala *Paulina Pajkova*.

I.

Bila je ura, ko si petelin izbere ležišče med svojima najdebelejšima piščetoma. Zadnji odmevi večernega zvonjenja so se izgubljavali v čistem, prijetnem zraku, ki je po polurnem gostem dežeku sledil za soparico vročega dneva o kresovem. Polži so se počasi vlačili iz svojih hišic in lezli po mehkejši, mokrotnej zemlji. Cela truma mušic in komarjev je plesala po zraku, med njimi pa so se posamezne kresnice ljubeznjivo svetile s svojimi bliščečimi telesci.

Pred velikim, še jako dobro ohranjenim farovžem v vasi N., ki je postavljen na prijaznem griču in poleg kterega na desnej ponosno v dolino gleda farna cerkev, na levej pa stoji enostropna lična kaplanija, ozirala se je isti čas skrbljivo v daljavo priletna ženska. Njeno rudeče od ognja zažgano lice in beli široki zastor, ki jej je skoro celo obleko pokrival, kaže na prvi pogled nje stan. Bila je Katra, farovška kuharica.

Mimo nje peljajo ravno voz sená, in Katra pravi vozniku: Martin, ali ste menda kaj srečali gospoda dekana? —

Ne, nisem jih srečal, Katra. Kam so pa neki šli? Ali so se menda zopet enkrat v mesto peljali? —

Toda Katra mu ne dá odgovora, temveč gre nasproti gospodoma, ki sta se iz kaplanije prišedši napotila v farovž.

Ni jih še, ogovori jih Katra vsa skrbna. Kaj pa menite, gospod vikarij, popraša starejšega izmed njiju, kaj neki danes zadržuje v mestu gospoda dekana, da jih tako dolgo ni? V teh osemnajstih letih, kar služim pri njih, zgodilo se je samo enkrat, da niso prišli o pravem času nazaj. To pa je bilo tedaj, ko so pokopali ranjcega škofa Hilarija, Bog jim daj nebesa! Prej in slej so vselej točno ob sedmih v farovž z vozom priropotali, danes pa je že davno osma ura proč, pa jih vendar še ni. —

Ne vznemirjajte se, Katra, tolaži jo gospod vikarij; gospodu dekanu se vendar ni, upam, nič hudega pripetilo. Ali kedar človek obiše bolnika in ta bolnik je njegov brat, takrat se mu prav lahko zgodi, da se pri njegovej postelji zamudi dalje časa, kakor je bil namenjen. —

Jaz bi nič ne dejala, pravi zdaj Katra že nekoliko potolažena, ko bi se le bržole tako neusmiljeno ne sušile. Nocoj pa že ne bodo imeli kaj jesti na njih. Že zdaj so sama kost in koža. —

Kollega, greste z menoj k studentu pit kozarček vode? Med tem pridejo ravno gospod dekan, povabi vikarij mlajšega tovariša, ki je pod pazuhu nosil debel brevir.

Kaplan pogleda v zrak, kakor da bi od zgoraj zvedel, kaj bi naj storil, potem pa pravi: Imel bi še eden kos domoliti; oprostite!

Kakor Vam je drago, odgovori uljudno vikarij, obrne se na levo in igrajoč z neko vejico, katero je z grma utrgal, napoti se k omenjenemu studenčku.

A kmalu začuje za seboj klicati: Domine vikarij, počakajte, jaz grem tudi z Vami!

Vikarij se obrne in zagleda kaplana, ki hiti za njim.

Ali ste si premislili? vpraša ga začudjen vikarij.

Kaplan nekaj odmrmrá, potem pa korakata oba po stezici, ki je vodila k studencu. —

Četrť ure pozneje je slekel dekan v svojej sobi površno suknjo, sezul črevlje, med tem ko je Katra njegov klobuk obesila in palico prislonila ter tožila: Juhe že skoro nič ni v piskru; rezanci pa so tako gosti in močnati postali, da si jih ne upam na mizo prinesti. In kako so še le postale bržole!

Dekan spravi v miznico zavitek pisem, ktera je iz mesta prinesel, in zamišljeno pristavi: Zamudil sem nekoliko večerje? Ni bilo drugače mogoče.

Katro je razžalilo, da dekan tako maločutno govori o pokvarjeni večerji, in pravi še precej nevoljna: Nekoliko so zamudili, pravijo? Za celo uro in še deset minut povrh so jo zamudili, ne več ne manje. —

Toda dekan se ne zmeni za njeno togovanje, temveč mirno ukaže: Pojdite klicat gospodov kaplanov!

No, tema dvema bo pa tudi že godel želodec, godrnja Katra; bila sta že dvakrat tu.

Hoče oditi, a vrata se odpró in kaplana vstopita.

Ali se Vam je kaj neprijetnega pripetilo, gospod dekan? vprašuje vikarij skrbljivo.

Nič, hvala! Kakor vidite, prišel sem zdrav nazaj. Toda večerja že čaka. Oremus! —

Pokrižal se je in opravil kratko molitev. Kaplana sta enako storila. Katra gleda dvoumno dekana, potem pa vikarija, kakor bi hotela reči: A vendar se je moralo nekaj pripetiti, ter gre tiho po večerjo. —

Za dve minuti je vladala tihota v sobi. Čul se je samo enakomerni tik-tak stare ure na steni. Veliki črni pes, dvanajstletni Mustafa, postavil se je sredi sobe in gledal po svojej starej navadi ves čas, ko je trajala molitev, nepremakljivo dekanu v obraz. Nič ga ni motilo, da mu je ravno takrat drzna muha šegotala nos; on bi se ne bil v teh važnih trenotkih zganol, tudi ko bi bil kdo s puško vá-nj nameril. —

Ko je Katra z žalostnim obrazom posušeno večerjo na mizo postavila, hoče nekaj poprašati, ali dekan jej takoj s prijaznim, a zapovedujočim glasom reče:

Katra, čas je, da nas zapustite! —

Katri beseda v grlu zastane. Prestrašena in začudjena ob enem pogleda najprej dekana, potem pa gospoda kaplana. A ker si je vikarij ravno nalival kupico, kaplan pa si kruha rezal, ni videl nihče nje čemerni obraz, in obotavljaje se zapusti Katra sobo. —

Večerja se je tiho izvršila. Poznalo se je, da dekana teži neka skrb. A kaplana si nista upala z vprašanji nadlegovati ga, ker sta bila že na prvi pogled spoznala, da je nocoj dekan slabe volje. Vendar je pa vikarij, uljuden in razumen človek, izprevidel, da je treba ta neprijetni molk pretrgati.

Gospod dekan! začne zdaj vikarij; stari Matija s hriba želi, da bi se v soboto čitala sv. maša za njegovo ranjko hčer. Mlinarica pa —

Pustite to, odvrne nestrpljivo dekan; kar Vi storite, je vse prav, jaz — so li že zopet neka vrata, ali kje kako okno odprto? Tu je prepah, da bi človeka zvrnil! hudoval se je nenadoma dekan. —

Vikarij vstane, gre najprej poskušat, ali so okna dobro zaprta, potem pa k vratom.

Vrata so pa bila za eden prst otvorjena, in vikariju se je zdelo, da vidi v mraku v prednjem sobi neko osebo, ki je imela Katrino velikost in širokost.

Radovedna je, ubožica, misli si vikarij in zapre vrata. Skrbi jo vedeti, kod so se dekan tako dolgo mudili. —

Hvala Vam, rekel je dekan pomirjen. A trganje po udih se mi ponavlja pri najmanjšem prepihu.

Izpil je nekaj vina in položivši kupico na mizo dejal je: Danes sem slabe volje; oprostita!

Umolkne in gleda zamišljen v kupico.

Kedar je človek, nadaljuje zdaj počasi, prišel do svojega sedemindesetdesetega leta, zdi se mu marsikaj nerazumljivo, in postaja zató nevoljen, kar bi ga morda pred tridesetimi leti ne bilo čisto nič ne iznenadilo. Vprašam Vaju, gospoda, kakšen utis bi Vama napravila novost, da se hoče šestdesetleten starec na smrtnej postelji poročiti z devetindvajsetletno odgojiteljico svoje hčere, ne da bi bila med njima kakšna posebna zveza? —

In čakajoč odgovora pogledoval je radovedno zdaj vikarija, zdaj kaplana.

Kaplan je zarudel skozi in skozi ter hitel Mustafu v gobec metati velike kosove kruha; vikarija pa je skoro sméh posilil, a vendar je ostal resen ter reče ogledujoč si nohte na prstih svoje bele, polne roke: Težko

je odgovoriti na to vprašanje, predno se ne poznajo okoliščine, ki silijo bolnika k takemu koraku; kajti v sili se marsikaj stori. Sicer pa bi bil tak zakon vendar čuden in nenavaden. —

Videti je bilo, da je postalo zdaj dekanu lažje pri srci, ker je bil že povedal eden del skrivnosti, ki ga je težila. Ni gledal več tako resno kot poprej, in beseda mu je bolj gladko tekla. —

Kakor je Vama znano, pričel je zopet dekan, vozil sem se danes obiskavat svojega brata inspektorja, kateri že trpi več kakor deset let na nekej kroničnej srčnej bolezni. Pozval me je bil pismeno, češ, da ima z menoj nekaj važnega govoriti. Že takoj na stopnjicah srečam zdravnika, ki mi je zagotavljal, da je inspektorju dano le malo dnij življenja. Vzne-mirjen se podvizam v stanovanje. Našel sem samo kuharico domá. Elza, moja vnukinja, bila je s svojo odgojiteljico iz doma. Takoj vstopim v bratovo sobo. Brat me prijazno pozdravi, odpošlje strežnico in potem mi je, na moje vprašanje: Kako se počuti, skoro pol ure pripovedoval o svojej bolezni, o različnih zdravilih, ktere jemlje, o prebitih nočeh, o naduhi, ktera ga davi i. t. d. Naposled pa jaz vendar le pristavim: Dal si me poklicati, Filip, kaj je tvoja želja? —

Filip je z roko gladil plahto svoje postelje in dejal: Vidiš, Grega, jaz čutim, da moram v kratkem umreti, da-si me zdravnik, Elza, gospodična Eufemija — to je odgojiteljica — in najbrž zdaj tudi ti, hočete zagotoviti, da še ni take sile.

Kakor je božja volja, Filip, dejal sem jaz. Danes ti, jutre jaz, vsi moramo enkrat iz tega sveta, kjer smo le potovalci v našo pravo, stalno domačijo. —

Ti lahko tako govoriš, odgovori mi brat nekoliko razdražen, ki ne boš, kedar umrješ, drugega za seboj pustil, kakor blag spomin v srcih svojih faranov. A jaz pustim živahno, trmasto, eksaltirano, sedemnajstletno hčer. Kdo jo bode čuval, kdo vodil v njenih najnevarnejših letih?

Filip, Filip, posvaril sem ga jaz, zaupaš li tako malo v božjo previdnost? Ona mogočna roka, ki jej očeta vzame, ona jej tudi očeta nadomesti.

A brat ni bil zadovoljen z mojim modrovanjem. Majal je nekaj časa z glavo, potem pa me skoro bojazljivo prijel za roko in z negotovim glasom dejal: Kako mirno bi umrl, ko bi vedel, da bode moja Elza odslej živela pod tvojim varstvom. Grega, vzemi jo kot hčer k sebi! —

Jaz sem se zamislil za trenotek, potem pa odkritosrčno dejal: Ljubi Filip, kolikor bi jaz rad bil tvoj namestnik, ko te vsemogočni Bog k sebi pokliče, toliko vendar zopet ne gre. Jaz — sedeminšestdesleten, bolehen, čemeran starec in pa sedemnajstletna, kakor sam praviš, živahna, trmasta deklica! Dà, ko bi bil vsaj za dvajset let mlajši! A

zdej, ko me že posvetne reči nič več ne brigajo, ko sem že davno pozabil, kako se sme in kako se ne sme obnašati mlada gosposka deklica! Dopisovati si pa hočem marljivo s tvojo hčerjo, nadzorovati jo z daleka, dajati jej dobre svete in nauke; naj me tudi ona večkrat obišče, vse sem pripravljen za njo storiti, kar koli je v mojih močeh, saj je moja vnukinja. A da bi se ona za vselej v farovž preselila, ne Filip, to nikakor ne gre! —

Dekan je ponehal ter si z ruto obrisal mokro čelo. Videlo se je, kako še zdaj trpi pod utisi dokazovanja in da je bil prisiljen, bratu zadnjo prošnjo odrekati. —

Vikarij je z zanimivostjo poslušal dekanovo pripovedovanje. kaplan pa je o tej stvari premišljujoč gledal pred se.

In vesta, nadaljeval je dekan in čelo se mu je zgrbančilo, kaj je inspektor zdaj sklenol storiti, ko je videl, da mu jaz njegove prošnje odbijam? —

Kaplana sta ga radovedno pogledala. —

Poročiti se z odgojiteljico svoje hčere, katero Elza za očetom edino spoštuje, češ, da bode Elza potem imela „mater“, ki se bo z ljubeznijo brigala zá-njo.

Jaz sem menil, da me, to čuvšega, kaplja zadene. Pogledal sem v skrbéh brata. Mislil sem, da ni več pri pameti. A njegove oči so me tako slovesno-resno gledale, da sem bil kmalu prepričan, da ne blodi. —

Kaj me opazuješ tako čudno, Grega, rekel je inspektor zbadljivo; ne boj se za moj razum. Ali res misliš, nadaljeval je z isto zbadljivostjo, da bi osoda gospodične Eufemije bila tako pomilovanja vredna, ko bi v ta zakon dovolila? Jaz skoro umrem. Gospodična Eufemija je sama na svetu. Ona ljubi Elzo čez vse. Toda kdo more vedeti, ali jo bo Elza pri svojih brezkončnih trmah tudi po mojej smrti hotela pri sebi imeti? — Gospodična Eufemija bo pa zato, ker bode nosila moje ime, uživala za celo svoje življenje lepo pensijo. A zato jej je naložena dolžnost, tudi za naprej, kakor doslej, ljubiti mojo Elzo in jej biti v vsem dobra in skrbna mati. In gospodična Eufemija bode tudi taka, kolikor jo jaz poznam. Elza ima lepo premoženje od matere, in obedve skupaj imate potem lahko najsrečnejše življenje. —

Jaz nisem proti temu besede več zinol. Vprašal sem ga samo, ali veste Elza in gospodična Eufemija o njegovem sklepu. Odgovoril mi je, da ne, pa da sme upati, da boste obedve z njim zadovoljni. Prosil me je na zadnje, da se naj jutre k njemu povrnem, da blagoslovim hitro njegovo zvezo z gospodično Eufemijo, ako v to privoli, predno ne bode prepozno. —

Ker bi bila, kakor sem se prepričal, zastonj vsaka beseda, da bi

ga spravil od njegovega čudnega sklepa, obetal sem mu, da pridem jutre gotovo, ker mu nisem hotel zadnje prošnje odrekati. —

Potem ko sem brata zapustil, hitel sem opravljati druga svoja opravila, da bi se prepozno ne vrnil domú. A vendar sem zamudil večerjo za eno uro in deset minut, kakor mi je Katra izračunila, končal je dekan. Še enkrat: Ne zamerita mi, gospoda! —

Vikarij in kaplan sta se proti temu zabranjevala, da bi mu bila kaj zamerila. —

In zopet se je molilo, ter so se po medsobnih voščilih: Lahko noč, takoj razšli. —

II.

Nehal je trpeti. Čast njegovemu spominu! rekel je slovesno zdravnik ter položil rahlo na posteljo roko mrtvega inspektorja, na kateri je bil števal zadnje slabotne udarce že onemogle žile.

Dekan, ki je sedel pri bratovem vzglavju, izpusti knjigo, iz ktere je molil umirajočemu zadnje molitve, pogleda resnobno ginen prijazno lice pokojnega brata, potem pa ga z blagoslovljeno vodo poškropi.

Pri vznožji postelje ste stali dve ženski: Elza in Eufemija, ter zrlji z neko vznemirjenostjo v umirajočega. Ko je zdravnik oznanil inspektorjevo smrt, približa se Eufemija mrliču, prime nekoliko boječe njegovo še gorko roko ter jo nese spoštljivo k ustom. Potem hoče oditi, a ko se ozrè na pokojnikovo lice, ki je še nosilo znamenje zadovoljnosti, obotavlja se jej nehoté noga, ona silno obledi in drgetajoča po vsem životu poljubi mrliča na lice. Potem si z rokama obraz pokrije in odide iz sobe.

Prišedši v drugo sobo déne roko na srce in vzdihne: Bog, kako bridek je bil ta ženitvanjski poljub! Ali bi bila jaz kdaj mislila, da bodem šest ur po svojej poroki že vdova? — O Arnold, Arnold, kje si ti zdaj? — Zakaj si me zapustil? — A na enkrat se zgane, kakor da bi se prestrašila svojega govorjenja. Z roko si drži čelo in govori polglasno: Kako sem prišla zdaj v tem prevažnem — žalostnem trenutku na to misel? — Menila sem, da sem že davno za vselej pokopala žale spomine svoje mladosti, a zdaj so se v meni tako nenadoma vzbudili, da še bolj vznemirjujejo mojo danes že dovolj razdraženo dušo. Proč z njimi! Moliti hočem in moram za svojega dobrotnika, za blagega gospoda inspektorja, pokojnega mojega — soproga. In obrisala si je solze, ki so jej močile lice ter se spustila na kolena. —

Med tem je Elza še vedno gledala očetu v obraz. Ko je za Eufemijo tudi zdravnik zapustil sobo in se dekan zopet zamaknol v molitveno knjigo, približa se ona z negotovimi koraki očetovemu vzglavju, zatisne s prstom eno njegovih očij, iz kterega je tako čudno sevala mrtva zenica, potem

pa déje polglasno: Vedno si bil dober z menoj, oče! Zdaj, ko sem te izgubila, spoznam še le, kaj si mi bil! Koliko sitnob in skrbij sem ti v življenji delala, kako te mučila s svojimi trmami. Odpusti mi! A ti si pri vsem tem bil vedno skrben oče, nadaljevala je s suhim očesom, — a videti je vendar bilo, da globoko trpi, — skrben zá-me do zadnjega hipa svojega življenja, ko si mi izbral svojega namestnika v gospodični Eufemiji. Hvala ti, oče, hvala! —

Sklonila se je tudi ona na mrliča in mu poljubila lice. Toda hitro privzdigne zopet glavo in z neko grozo šepeta: Gorjé, kako je že mrzel, in če pomislim, da je vsakemu človeku namenjena ista osoda! Zgrozila se je in hitro zapustila sobo. —

Dva dni pozneje izročili so zemlji inspektorjevo truplo.

Dekan, ki je ves ta čas ostal v mestu, da priredi bratov pogreb, podvizal se je zdaj domú.

Poslovi se najprej od mlade vdove.

Ljuba Eufemija, poreče, moje dolžnosti me kličejo domú. Jaz grem, a zapuščam Vam svoj blagoslov in zagotovilo mojega visokega spoštovanja. Veliko žrtvo ste storili, olajšavši smrt mojemu pokojnemu bratu; a še večje so dolžnosti, ktere Vas čakajo. Ali se čutite dovolj pogumno, da jih radovoljno izpolnjujete, ljuba Eufemija? rekel je mehko ter jo nežno prijel za roko.

Eufemija povzdigne svoj otožni pogled na dekana in odgovori rahlo zarudevši: Jaz ljubim Elzo; za njo, čutim, ne bode mi nobena skrb pretežavna, nobena dolžnost pregrenka. — Elza mi je tudi bila do zdaj vedno vdana. Ali mislite, gospod dekan, — in pogledala ga je skoro bojazljivo, — da me bode odslej Elza manj ljubila, ker sem — nagnola je glavo, da bi dekanu nekoliko prikrila močno rudečico, ktera jo je na enkrat oblila, in po kratkem premolku je hitro in bolj tiho dostavila — ker sem jej postala mačeha? —

Ako Vas je cenila, rekel je resno dekan, ko ste jej bila samo odgojiteljica, cenila Vas bode odslej tem bolj, ko jo je umirajoči oče Vam zaupal ter jo Vam pridružil s sveto vezjó. —

Hvala, gospod dekan, rekla je potolažena Eufemija; Vaše besede mi dobro denejo. Že dva dni me vznemirjuje misel, da bi me utegnola Elza za naprej manj ljubiti, kakor me je do sedaj. Ime „mačeha“ doní tako trdo, podvrženo je tolikim ostrim predsodkom, da kdor je od osode izvoljen nositi ga, najde v zahvalo le redko kdaj spoštovanja in ljubezni.

Eufemija umolkne in gleda zamišljeno v tla. Dekan jo je pa pomilovalno pogledaval. Zmislil se je namreč takoj na besede rajnega brata, s kterimi je svojo hčer opisal, da je živahna, trmasta, pretirana deklica. —

Ali je morebiti Elzin značaj tak, da Vam daje povod k tako temnim

mislim? rekel je dekan skrbljivo, in gladko njegovo čelo se je nagrbničilo.

Eufemija ga iznenadjena pogleda. O ne, rekla je hitro, Elza ima dobro srce, midve se popolnoma razumeve v mislih, toda —

A dekanovemu bistremu očesu ni ušla zadrega, s katero je Eufemija to povedala. To je, segel jej je hitro s prijaznostjo v besedo, Vaše srce je dobro in zato prezirate tudi blagodušno v Elzinem značaji temne strani. (Reklo se mi je, da je Elza trmasta in pretirana. Dva velika madeža dekliškemu značaju! —

Mlada je in živahna, to so nje slabosti, ako se to sme sploh slabost imenovati, rekla je Eufemija in toliko, da se jej niso mile oči solzile, začuvši tako ostro sodbo o svojej ljubljenci. —

Jaz Elzi častitam, da ima tako mačeho, rekel je ginen dekan, poudarjajoč besedo: mačeha. Bog Vam povrni Vašo ljubezen do moje vnukinje! Kje je Elza? Tudi od nje se moram še posloviti. Bog z Vami! in podal je Eufemiji roko v pozdrav in slovó.

Elza je v svojej sobi in nekaj piše, pravi Eufemija in se skloni na roko ter jo poljubi spoštljivo, še predno jej je dekan utegnil to zabraniti. —

Dekan se podá v Elzino sobo. Elza je sedela ravno pri pisalnej mizi in marljivo pisala. Ko dekan v sobo stopi, Elza iznenadjena hitro vstane in gre dekanu nasproti z besedami: Vi ste, striček? To je lepo, da Vas še enkrat vidim, predno odidete. Prosim, blagovolite se vsesti, in primakne mu mehek naslonjač. —

Elza je bila ena onih deklic, ki se ne morejo imenovati lepe, in vendar nimajo na sebi ničesar, o čemer bi se moglo trditi, da je grdo. Srednja velikost, rasti primerna širokost, kot iskri žive, divje oči, majhen nos, čisto malo privihan, ki je lasten samovoljnim značajem, nizko čelo, črne lasi in obrvi ter blede-rujavkast obraz.

Nje govorjenje je bilo vselej živahno, a pri tem se je znala ljubeznjivo kretati. Smejala se je rada in poredno; a njen čisto doneči glas je blagodejno uplival na poslušalca. Oblačila se je ukusno in bila je v vsem mamljiva prikazen. —

Dekan se vsede in Elzo ginen pogleda, ki je zamišljena stala pred njim. Njena črna obleka in njeno nekoliko blede lice, ki je še nosilo znamenje prelitih solz, spominjali so ga živo, da ima siroto pred seboj. — Da si je tudi dekan prizadeval njej nasproti miren ostati, vendar ni mogel zatisnoti solze, ki se mu je pri tem nenadoma v očéh prikazala.

Ljuba vnukinja, začel je z negotovim glasom, vsemogočnemu je dopadlo, poklicati k sebi tvojega dobrega očeta. A ti vendar nisi ostala sirota, kajti blaga Eufemija, ki ti je bila do zdaj največa prijateljica, bode ti odslej naprej dobra in skrbna mati. In to je ravno, kar zmanjšuje

tvojo nesrečo. Kakor pa si Eufemiji bila do zdaj vdana, ostani jej tudi za naprej in bodi jej v vsem ubogljiva, in ljubi Bog te potem tudi ne pozabi. —

Vstane in Elzi roko podá, katero ona poljubi, in dostavi: Glej, da me z materjo prav kmalu obiščeš! —

Elza zarudí. Bil je dekan prvi, ki jej je Eufemijo kot mater imenoval. V teh dveh dneh, kar so imeli mrliča v hiši, bila je Elza z žalimi čuvstvi in s pripravo svoje žalne obleke preveč obložena, da bi še bila na to mislila, da se bode odslej spodobilo nekdanjo odgojiteljico klicati z imenom: „mati“. Dekan jo je zdaj na to nenadoma spomnil.

Z materjo? ponavljala je Elza v zadregi in je hitro s prtičem obrisala s črnilom zamazani prst. Ali ste kdaj čuli, gospod stric, da bi sedemnajstletna devojka imela devetindvajsetletno mater? — Ko to izreče, zapusti jo na enkrat prejšnja otožnost, in pogledavši dekana nekoliko poredno premaguje posmeh. —

A dekanu se je videlo, da mu ni po volji nje šaljivi odgovor. Popravil si je očali in resno pogledavši jo dejal je: Eufemija je pa zdaj vendar tvoja mati po volji očetovej, naj ona ima še tako malo let! Bodi zadovoljna, da ti je Bog izbral tako blago žensko, da prevzame do tebe materno skrb. —

Ljubi stric, odgovorila je Elza pol resno, pol šaljivo, ne delajte vendar tako resnega obraza. Saj sem Bogu gotovo hvaležna, da mi že skozi deset let daruje Eufemijino ljubezen. Če koga na svetu ljubim, odkar sem očeta izgubila, je gotovo ona, katero ljubim. Da bi jo pa odslej naprej imenovala „mater“, potem ko sem jo celih deset let klicala „gospodično Eufemijo“, upam, da tudi ona ne bode kaj tako čudnega od mene zahtevala. —

Za Boga, kako jo pa meniš potem klicati? vzklikne dekan neprijetno iznenadjen. —

Kako neki? rekla je Elza nekoliko porogljivo; čisto kratko: Eufemija. Prejšnje ime: „gospodična“ bodem pa izpustila in s tem jej dovolj dokažem, da vém, da je sedaj gospa vdova. —

Elza, Elza, rekel je vznemirjen dekan, ljubi in spoštuj Eufemijo, ker ona je tega vredna in to v prav obilnej meri! Nikdar ne pozabi, da ti je prvič to dolžnost naložil tvoj umirajoči oče, in drugič, da hvaležnost, ker ti že Eufemija deset let nadomestuje mater in ti tudi bode, dokler živi, zahteva od tebe, da si jej iskreno vdana! —

Kdo pravi, da je ne spoštujem, rekla je Elza nevoljna. Spoštovala sem jo prej, ko sem jej rekala „gospodična Eufemija“ in spoštovala jo bodem odslej, ko jo bodem zvala samo po imenu: Eufemija. Pridevek „mati“ bi pač nič ne uplival na moje čuvstovanje. In tako govoréč je zopet brisala prst, na katerem je še bila neka senca črnila. —

Bog te čuvaj, Elza, reče zdaj hitro dekan, meni se mudi. Vedi, da grem prav pobit od tod in obžalujem, da je Bog prehitro poklical k sebi tvojega očeta. —

Z Bogom stric, srečen pot, rekla je Elza lahko poklonivši se ter delala čemeren obraz. Prav kmalu Vas hočeve Eufemija in jaz obiskati. In ko dekan odide, vsede se zopet k mizici in namakaje pero v črnilo, da bi nadaljevala zaostalo pisanje, reče polglasno: Ubogi stric, kako je neveden! Je pač star in živi na kmetih; ni mu tedaj zameriti, ako ne vé, kako se je mestnej gospodični obnašati v takih slučajih. —

(Dalje pride.)

Ivéri.

Spomládni večéri — vonjivo cvetje —
 Prijetne sápipe — slavčje petje —
 Kedàr o vas čujem samó
 Utríplje srcé mi glasno;
 Ko vrača spomlád se, vesel bi zavrísnil,
 Nje prvi cvet na srce pritísnil!

In vi dolgočasni zimski večéri,
 Kakó mi težíte duh in srcé!
 Stój! — Res beróč le drémljem in kímam,
 A vendar hvalo dati vam ímam:
 Ker vaše nígdar ni konca vrsté,
 Snoví vsaj nóvi ste dali ivéri!

Kar Eve je bórih otrók nas pod nébom,
 Prosjáka ob césti, v gradi gospóda,
 Usmrti zdajci lahko nezgóda.
 A hujše, nego telesno umréti,
 Sam sébe dušno je preživéti!
 Zató se dušne le smrti bojím,
 In prosim Bogá, ter vroče želím,
 Da sam bi za svojim ne šél pogrébom!

Hej, brž na mizo mesó in juha,
 In péta maslénega belega kruha,
 Prikaži okúsna se karbonata,
 A z njó vabljíva salata,
 Veselje želódcu, slast za nós,
 Pozdravljam te srčno, ljuba gós,
 Kakó lepó so rumèna piščéta,
 Prijazno se smeje glava teléta,
 Po všeči ste mi klobase meséne,
 Potvíce ne sovražim medéne,